

Aby uczniowie czytali ze zrozumieniem.

Istotą czytania jest zrozumienie treści, które polega na analizie znaczenia poszczególnych słów, wyrażeń i zdań. Zrozumienie czytanego tekstu pisanego, czyli uchwycenie jego sensu, jest procesem złożonym, na który składają się elementy: spostrzeżeniowe, pamięciowe, myślowo-rozumowe, wyobrażeniowe i emocjonalne.

W klasach I-III podstawowym założeniem programowym jest, oprócz nauki pisania, nauka czytania, w tym czytania ze zrozumieniem. Niepowodzenia w tym zakresie stają się często przyczyną zniechęcenia dziecka do nauki, a to z kolei potęguje często nieprawidłową reakcję środowiska rodzinnego i szkolnego, co w dalszej konsekwencji może spowodować wystąpienie różnego rodzaju trudności wychowawczych.

Obecnie w klasie I nauczyciel koncentruje się głównie na technicznej stronie czytania. Najczęściej chodzi głównie o to, aby dziecko w ogóle umiało odczytać: sylabę, wyraz, zdanie, a następnie krótki tekst. Na tym poziomie czytanie ze zrozumieniem to rozumienie sensu wyrażeń i zdań.

Główną przyczyną trudności w czytaniu ze zrozumieniem mogą być kłopoty w koncentrowaniu uwagi. Już od początku wieku szkolnego dziecko uczy się skupiania uwagi nie tylko na tym, co je interesuje, ale i na tym, co nie jest dla niego w danej chwili zbyt ciekawe. Zaczyna kształtować się uwaga dowolna, której utrzymanie wymaga starań z jego strony. Obecnie coraz więcej dzieci ma ogólnie kłopoty z dłuższym koncentrowaniem uwagi: szybko się nużą, kręcą się, bawią przyborami, przeszkadzają. W większości przypadków uczniom nie chce się podejmować wysiłku w podtrzymywaniu uwagi.

Następną ważną przyczyną jest też zapamiętywanie czytanego tekstu. Jeżeli nie jest on podany w sposób obrazowy, dziecko z trudem zapamiętuje materiał. Oczywiście, **stopień koncentracji i umiejętności skupiania uwagi oraz zapamiętywania** zależą w dużej mierze od cech indywidualnych dziecka (temperamentu, wieku, predyspozycji intelektualnych). Duże znaczenie dla omawianego problemu ma także ogromny skok cywilizacyjny. Coraz mniej czytają dorośli, niewiele czyta się dzieciom, a i te, nawet gdy dobrze opanują technikę czytania, niechętnie sięgają po tekst pisany. Brak im zainteresowania czytaniem oraz adekwatnej motywacji do czytania. Książkę skutecznie zaczęły wypierać płyty DVD, Internet czy inne multimedialne „wynalazki”, zaś sam akt czytania coraz częściej jest zastępowany pracą, czy zabawą przy komputerze.

Znaczenie i rola czytania ze zrozumieniem w życiu:

- ✓ Wychowanie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem ułatwi uczniom naukę różnych przedmiotów na poszczególnych szczeblach edukacji i będzie rzutowało na odniesienie sukcesu.
- ✓ Znacznie skróci czas przyswajania nowych treści.
- ✓ Ułatwi usamodzielnienie się ucznia w zdobywaniu wiedzy.
- ✓ Ułatwi korzystanie z informacji zawartych w różnego rodzaju dostępnych źródłach.
- ✓ Ułatwi uczestnictwo w kulturze i codziennym życiu.
- ✓ Ułatwi korzystanie z nowoczesnych zdobyczy cywilizacyjnych.

**Aby uczniowie opanowali trudną sztukę
cichego czytania ze zrozumieniem, należy:**

- Tworzyć takie warunki zewnętrzne, które będą stymulowały rozwój motywacji dziecka do czytania.
- Kształcić kompetencje i zainteresowania czytelnicze poprzez ukierunkowane czytanie lektur, ciekawych książek, czasopism.
- Stwarzać uczniom wiele okazji do nabywania doświadczeń czytania ze zrozumieniem tekstów pisanych oraz ikonograficznych.

Na liście czytanych tekstów powinny znaleźć się baśnie, bajki, wiersze, instrukcje, tabele, mapy, czy nawet przepisy kulinarne. Warto zadawać pytania o bohaterów opowieści, poprosić, aby dziecko opisało ich wygląd czy wyszukało jakieś konkretne wiadomości. Można też zapytać dziecko, jak rozumie wybrane słowo, które pojawiło się w tekście.

Warto też zadawać dziecku pytania: „Jak myślisz, dlaczego ktoś taki tekst napisał?” albo „Czego autor nas chciał nauczyć?”, jeśli mamy do czynienia z dydaktycznym tekstem. Można zapytać „Dlaczego powstała „Lokomotywa” Tuwima”, „Co mógł czuć autor, gdy zestawiał słowa brzmiące jak odgłos kół pociągu?”, „Co w wierszyku jest ciekawego?” albo: „Dlaczego ci się ten tekst nie podobał?”. Bardzo ważne są pytania o osobiste odczucia dziecka, co myśli na dany temat. Jeśli odpowie, mówiąc o własnych emocjach, które w nim wywołuje tekst, czy przywoła swoją dotychczasową wiedzę o danym zjawisku to znaczy, że czyta ze zrozumieniem.

**Aby doskonalić umiejętność czytania ze zrozumieniem
w klasach I-III, należy wykonywać odpowiednie rodzaje ćwiczeń.**

Przykładowe ćwiczenia

Klasa I

1. Odszukiwanie w poznanym tekście imion, wyrazów z nowo poznaną literą.
2. Stosowanie rozsypanek wyrazowych np. dobieranie do wyrazów oznaczających imiona wyrazy oznaczające czynności itp.
3. Układanie zdań z rozsypanek wyrazowych.
4. Wykorzystywanie rozsypanki zdaniowej do wybrania jednego zdania, którego treść uczniowie przedstawiają w postaci obrazka.
5. Dobieranie odpowiednich podpisów do obrazków i odwrotnie.
6. Przygotowywanie odpowiedzi na pytania odczytane po cichu.
7. Dobieranie parami zdań z rozsypanki zdaniowej.
8. Odczytywanie fragmentu czytanki jako odpowiedzi na pytanie.
9. Układanie opowiadania z rozsypanki zdaniowej.

Klasa II

W klasie II trzeba wykorzystywać ćwiczenia proponowane w kl. I, oczywiście odpowiednio modyfikowane, zwłaszcza jeśli chodzi o długość tekstu i stopień trudności.

1. Podczas cichego czytania, szukanie odpowiedzi na pytanie nauczyciela.
2. Układanie pytań do przeczytanego po cichu tekstu.
3. Ilustrowanie samodzielnie wybranego fragmentu tekstu.
4. Porządkowanie podpisów pod obrazkami.
5. Ustawianie zdań w porządku chronologicznym po uprzednim przeczytaniu tekstu.

6. Po cichym przeczytaniu ilustrowanie treści w postaci historyjki obrazkowej (podpisywanie obrazków można traktować jako przygotowanie do układania planu)

Klasa III

Trzeba stosować wyżej przedstawione ćwiczenia po odpowiedniej modyfikacji oraz wymagać od uczniów większego wysiłku umysłowego i poświęcania więcej czasu na realizację zadania.

1. Ćwiczenia, których celem jest wdrażanie uczniów do umiejętności zdawania sprawy z treści czytanki, rozdziału książki lub artykułu po cichym przeczytaniu.
2. Wyodrębnianie w czytany po cichu tekście fragmentów dotyczących postaci, zdarzeń, obrazów.
3. Wyszukiwanie w tekście postaci o podobnym wyglądzie, zachowaniu oraz niektórych cechach charakteru.
4. Wyróżnianie opowiadań, opisów, dialogów.
5. Wyszukiwanie najładniejszych, najciekawszych fragmentów prozy.

Umiejętność czytania ze zrozumieniem powinna być kształcona także na matematyce.

Przykładowe ćwiczenia zmierzające do rozumienia tekstu matematycznego przez uczniów:

1. Czytanie fragmentów podręcznika jako źródła informacji.
2. Odwzorowywanie ilustracji, schematów, tekstów zadaniowych za pomocą inscenizacji.
3. Wykonywanie czynności praktycznych zgodnie z instrukcją podręcznikową.
4. Dyktando matematyczne na podstawie tekstu podręcznika.
5. Referowanie ciekawostek matematycznych z podręcznika i z czasopism.
6. Gry i zabawy dydaktyczne realizowane na podstawie opisu podręcznikowego.
7. Rozwiązywanie krzyżówek matematycznych na podstawie poznanych fragmentów podręcznika.
8. Rozwiązywanie zadań nietypowych.
9. Odszukanie w podręczniku odpowiedzi na postawione wcześniej pytania.
10. Odszukiwanie fragmentu tekstu w sytuacji niepewnej dla ucznia.
11. Wyszukiwanie błędów w treści zadania tekstowego, nadmiaru danych.
12. Układanie i przekształcanie zadań typowych na podstawie zapisu zawartego w podręczniku.
13. Ustalanie podobieństw i różnic między tekstem podręcznika a treścią obrazu na ekranie.

Klasa III nie kończy doskonalenia techniki czytania i czytania ze zrozumieniem. Trzeba nadal organizować różne ćwiczenia doskonalące umiejętność cichego czytania ze zrozumieniem i o to muszą zadbać wszyscy nauczyciele uczący w klasach IV- VII.